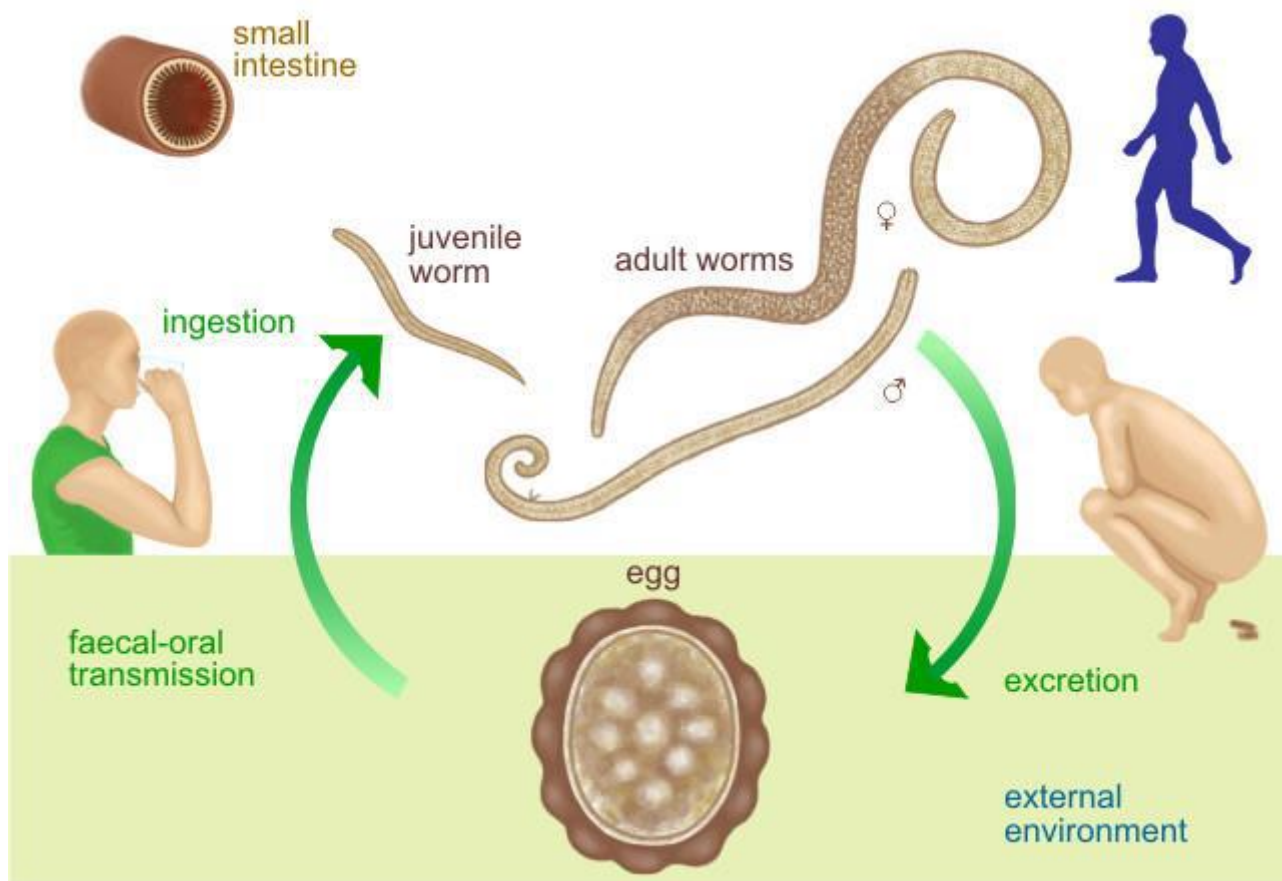

Gliste - glistavost

18. 04. 2016

Najpogostejši povzročitelji glistavosti, predvsem pri otrocih in mladostnikih, so podančice in navadna glista.

Poznamo več vrst glist. Nekatere med njimi živijo prosto v naravi, zemlji, vodi, druge zajedajo (parazitirajo) na rastlinah in živalih, nekatere pa samo v človeku. Gostitelj

podančice (*Enterobius vermicularis*) in navadne človeške gliste (*Ascaris lumbricoides*) **je izključno človek.**

Okužba je fekalno oralna, gliste in jajčeca se izločajo v iztrebkih. Iz iztrebkov se lahko prenesejo neposredno v usta z okuženimi/kontaminiranimi prsti. Okužba je lahko tudi posredna, ko ob stiku s predmetom, površinami, hrano, ki je kontaminirana/okužena z jajčeci, le te zanesemo v usta.

OKUŽBA S PODANČICO-ENTEROBIOZA

Podančica je najpogostejša glista, ki povzroča okužbo pri ljudeh in je razširjena po vsem svetu. Živi izključno v človeku, pogostejša je pri otrocih. Gliste so belkaste barve, običajno v okolici zadnjične odprtine ali pa v iztrebku okužene osebe (če jih seveda opazimo). Samice so daljše od samcev in merijo od 8 do 13 mm. Vidimo jih kot kratke bele nitke, ki se gibljejo.

Doba inkubacije

Čas od okužbe do prvih znakov bolezni traja od enega do dveh mesecev.

Način prenosa

Gliste živijo v spodnjem delu tankega črevesa in v debelem črevesu. Samica običajno skozi zadnjično odprtino potuje v toplo in vlažno okolje zadnjičnih gub, kjer izleže okoli 15.000 jajčec, ki jih s prostim očesom ne vidimo. Njeno potovanje povzroča značilno srbenje; prav tako lepljiv ovoj, ki jajčeca obdaja, draži kožo. Ko samica izleže jajčeca, običajno pogine. Ker so jajčeca lepljiva, jih okužena oseba preko prstov zanesse na različne predmete. Ker zadnjična odprtina srbi, se otrok po njej praska, jajčeca se prilepijo na prste, pod nohte, od koder lahko hitro pridejo nazaj v usta že okuženega (avtoinfekcija-samookužba) oziroma jih okuženi zanesse na predmete, s katerimi prihaja v stik (npr. igrače, miza, kljuke itd). Mogoča je tudi retroinfekcija, kar pomeni potovanje ličink iz zadnjičnih gub skozi zadnjik nazaj v

debelo črevo. Jajčeca v zunanjem okolju lahko preživijo tudi tedne, uničijo jih sušenje in sončna svetloba.

Dovzetnost za okužbo

Dovzetnost za okužbo je splošna.

Znaki okužbe oziroma infestacije

Če je glist malo, običajno ne povzročajo nobenih težav. Sicer so znaki glistavosti poleg hudega srbenja okoli zadnjika, ki je najbolj izrazito ponoči, bolečine v trebuhu, neredna prebava, nespečnost, nemiren spanec, slabost, hujšanje. Pri deklicah lahko glista potuje iz zadnjičnih gub v nožnico in povzroči vnetje nožnice (vaginitis). Sicer zaradi srbenja lahko pride do poškodbe kože in sluznice, zato so možne naknadne bakterijske okužbe.

Kužnost

Bolnik je kužen dokler izloča povzročitelja z blatom oziroma ima jajčeca ob zadnjiku.

Diagnoza

Če so vidne odrasle gliste, je diagnoza jasna. V nasprotnem primeru jajčeca dokažemo z mikroskopsko preiskavo. Ob sumu na glistavost pritisnemo samolepilni trak na zadnjično odprtino, prilepimo na objektno stekelce, sledi pregled strokovnjaka pod mikroskopom.

Zdravljenje in preprečevanje infestacij

Glistavost zdravimo z zdravili, ki jih predpiše zdravnik. Ob tem je potrebno poudariti, da brez izvajanja higienskih ukrepov ne bomo uspešni (umivanje rok, striženje nohtov, pranje posteljnine pri visokih temperaturah, pranje igrač, čiščenje, tuširanje oziroma umivanje zadnjične odprtine). Pri otroku je pomembno, da čim bolj preprečimo praskanje okoli zadnjika. Pomagamo si tako, da otroka oblečemo pred spanjem v oblačila, preko katerih ne bo dosegel ritke.

OKUŽBA Z NAVADNO ČLOVEŠKO GLISTO-ASKARIOZA

Navadna človeška glista je razširjena po vsem svetu. Odrasla glista je rjave barve, samica je večja od samca, dolga je približno od 25 do 30 cm, široka nekaj milimetrov, samec je za četrtno manjši od samice. Po videzu spominja na deževnika. Samica leže jajčeca v tankem črevesu, jajčeca imajo močno ovojnico, ki jim omogoča preživetje v zunanjem okolju tudi več let (npr. v vlažni zemlji). Uniči jih visoka temperatura in izsuševanje. Iz jajčec se preko razvojnih stopenj štirih ličink, ki s krvjo potujejo iz črevesa v jetra, srce in pljuča ter ponovno nazaj v tanko črevo, razvijejo odrasle gliste.

Doba inkubacije

Obdobje od okužbe do razvoja v odraslo glisto v črevesju človeka traja od 4 do 8 tednov. Odrasle gliste lahko živijo eno do dve leti.

Način prenosa

Jajčeca lahko preživijo v (vlažni) zemlji več let. Človek se okuži z zaužitjem jajčec iz zemlje, neposredno in posredno npr. z zaužitjem neoprane zelenjave, tudi pitjem onesnažene vode. Zemljo z jajčeci lahko zanesemo z obutvijo v bivalne prostore. Med ljudmi se okužba neposredno ne prenaša.

Znaki okužbe oziroma infestacije

Če je glist malo, po navadi ni težav. Odrasle gliste dražijo črevo, najhujši zaplet je zapora črevesja zaradi številnih glist (ileus). Zaradi potovanja v slepič lahko pride do vnetja. V času potovanja in dozorevanja ličink lahko pride do vnetij v pljučih in osrčniku. Zaradi številnih glist lahko človek hujša in je slabokrven (anemičen). Pri dolgotrajni, nezdravljeni glistavosti otroci slabše napredujejo v razvoju.

Kužnost

Bolnik je potencialno kužen, dokler izloča jajčeca z blatom.

Diagnoza

Če so vidne odrasle gliste, je diagnoza jasna, sicer so potrebne mikroskopske preiskave iztrebkov za odkrivanje jajčec.

Zdravljenje in preprečevanje infestacij

Glistavost zdravimo z zdravili, ki jih predpiše zdravnik. Izredno pomembna je osebna higiena ter urejena sanitarna infrastruktura.